

Bàn Cùng Hóa: Nghèo Đói Ngang Nhau

Sau năm 1975, chồng đi " cải tạo " tui không thể nằm chờ sung rụng, từ sự tiếp tế của cha mẹ ruột, khi cha mẹ tuổi đã già còn gánh nặng thêm nhà chồng của mình. Tui mon men ra chợ trời kiếm sống. Trên con hẻm chợ Bàn Cờ cách nhà tui độ hai phút đạp xe đạp, nơi tập trung nhiều gian hàng ly, tách, chén, đĩa... v... v... Cũng như bao người, tui trải tấm nilon ra trước hiên nhà, người nào đó, rồi bày hàng ra bán, từ đồ trong nhà coi những cái gì không cần thiết đem ra bán hết, khách hàng hầu hết là bộ đội, cán bộ, hay người ngoài bắc vào nam tham quan mua mang về. Ngoài đó thiếu thốn mọi bề, nên bất kể cái gì cũng bán được, kể cả chén mè.

Ngày đầu tui chở hai giỏ chén, đĩa ra chợ bán được vài hôm, có người đem tới chào tui mua, lúc thì chục chén, lúc thì chục ly, khi thì rổ rá, khay mâm, tui mua rồi bán cho người khác kiếm lời, vô hình chung nghề dạy nghề, tui ngự luôn tại đó trở thành dân chuyên nghiệp chợ trời, lai rai vậy cũng vui, và vui nhất kiếm vài đồng tiền chợ đắp đổi qua ngày!

Thời gian không lâu, tui đến các nhà quen lòng thêm hàng hóa, hàng càng lúc càng nhiều, chở tới, chở lui không nổi, vừa vất vả, vừa dễ bị bẽ, nên tui tìm nhà người quen ngay đường Cao Thắng gần đó, chiều tối gửi nhờ trước khi về nhà, rồi sáng hôm sau ra nhận lại đem bán, dân miền Nam lúc đó, cùng hoàn cảnh như nhau nên giúp đỡ nhau. Tui bán như thế dễ chừng nửa năm, tui tự lực được nên lòng tui vui, tui an tâm từ nay không phiền cha mẹ nữa!

Thế nhưng cuộc đời không như mình muốn, nhất là sống dưới chế độ Cộng Sản rất bấp bênh, giai đoạn mà chính sách nhà nước thay đổi xèn xoẹt, vừa khắc nghiệt, vừa quái đản, không ai lường nổi. Hôm đó sinh nhật HCM ngoài đường, mọi người treo cờ san sát không thấy phố, không thấy nhà, chỉ thấy đỏ rực một màu cờ máu, nhà nước còn muốn làm sạch đường phố, nên ra sắc lệnh càn quét mọi khu vực chợ trời, tịch thu tất cả hàng hóa của dân, đám thanh niên cùng với băng tay đỏ, cùng với tay con công an súng ống, gươm sắc sàng túa ra, lừa hết hàng hóa, cùng người về ban quản lý chợ, tui cũng không ngoại lệ, nghĩ mình không làm gì sai nên tui ngoan ngoãn theo họ, lập biên bản kê khai hết hàng hóa, và tài sản để họ chuyển về phường tui giải quyết.

Hôm ra phường tại địa phương, tui cầm tờ báo giải phóng của họ, bày ra trước mặt tên trưởng thương nghiệp rồi nói:

- Ông xem hàng của tui không nằm trong thứ quốc cấm. Tờ báo viết rành rành đây này, nhà nước chỉ cấm, thứ nhất vũ khí, thứ hai ma túy, thứ ba hóa chất, thuốc men, thứ tư kim loại, vòng vàng, thứ năm vải vóc, còn tui, tui bán chén, đĩa, ly, tách đồ gia dụng trong nhà tại sao bị tịch thu?!

Tên trưởng phòng ngừa người dựa ghế khà khà, bình thản làm như rất hiểu chuyện, không có gì quan trọng trả lời tui.

- Chính xác hàng của cô không bị tịch thu.
- Thế thì xin ông hoàn trả lại cho tui.
- Hoàn trả lại? - Gã ta nhíu mày trả lời tui - trả lại để cô tiếp tục, bán tiếp à.

Tui thản nhiên,

- tui không xài nữa thì bán chứ sao.
- Cô có biết buôn bán là trái với qui định của nhà nước không? Là bóp nghẹt kinh tế quốc doanh, là người bóc lột người không ?
- Ô hay! Buôn bán có thương lượng đảng hoàng, ai bóc lột được ai nào. Có mỗi cái gian hàng vỉa hè mà nhà nước sợ bóp nghẹt kinh tế nhà nước sao.

Gã không trả lời tui, gã nhìn chăm chăm vào mặt tui, gã phán :

- Hàng của cô không bị tịch thu, nhưng bị thu mua.
- Tại sao ?
- Vì tội cô bán chợ trời.

Biết chúng bày trò lật lọng, bày cái trò ăn cướp, thu mua với tịch thu với xã hội cộng sản đồng nghĩa như nhau. Chỉ khác cách nói, và cách dùng chữ. Tui bắt đầu nóng mặt.

- Không! Tui không bán chợ trời, tui bán chợ đất, rõ ràng tui ngồi bán dưới đất.

Gã lờm, và nhìn từ đầu xuống chân soi mói. Từ sau 75 phụ nữ miền Nam thay đổi cách ăn mặc, hoặc là cắt, hoặc là lôi ra bán hết những chiếc áo dài, đầm, giày, dép, quần tây sang trọng, thay vào đấy là những bộ đồ

lùi xùi, lèn xèn che giấu thân phận giàu sang, để khỏi bị để ý, và cho nó hợp thời trang lúc bấy giờ. Những chiếc áo dài thời đó là bị "kết tội tư sản", hai tà áo dài là " tội đồ phung phí", nhà nước đi ngược lại chính sách "vô sản, chuyên chính " mà nhà nước chủ chương. Thế nhưng! Nghịch lý ở chỗ bán vẫn có người mua, đa số người mua lại là dân miền Bắc. Xã hội lúc đó giống như **kéo cái giàu của dân miền Nam xuống, và nâng đời sống dân miền Bắc lên**, sao cho nó ngang nhau, hay nói cho rõ là "cùng nhau nghèo đói như nhau" , mới xứng với câu "ngang bằng xã hội", và "bần cùng hóa" xã hội nghèo đói ngang nhau.

Riêng tui sau năm 75 gia đình sa sút, mà cả nước chứ chẳng riêng gì gia đình nhà tui, nhưng tui có cách suy nghĩ riêng vẫn giữ phong cách phụ nữ miền Nam, không để mình thâm thâm, bệ rạc cần "Cộng Sản vào giải phóng" mình, dù vậy tui đi bán chợ trời, tui vẫn mặc quần jean, áo thun, áo thun có hàng chữ tiếng Anh trước ngực ấy, rồi mắt đeo mắt kiếng, cận thị mà, đầu đội nón lưỡi trai, bộ dáng của cô tiểu thư đi học. Mà ngay khi tới phường tui vẫn ăn mặc như thế. Gã trưởng phòng ngắm tui xong rồi hỏi:

- Cô là sinh viên trường luật.

Đang bực mình với hai chữ "thu mua", đồng nghĩa với mất trắng. Vì rõ ràng những người từng bị thu mua, mà nhà nước có trả tiền đâu. Tui cay cú:

- Không! Tui mù chữ, đang theo đuổi "lớp bình dân học vụ" buổi tối.

Biết nói chuyện với tui cũng bằng thừa. Gã kết thúc câu chuyện!

- Thôi nhé! Hàng của cô không bị tịch thu, chỉ bị thu mua thôi.

Tui nhìn gã.

- Nếu mua xin ông trả tiền.

Gã mở tròn mắt.

- Hàng chưa bán được lấy tiền đâu trả cho cô.

- Nếu thế thì bán cho tui, tui mua.

Gã lắc đầu,

- Tôi không cãi với cô nữa, cô về đi một tuần bán được hàng, tôi sẽ trả tiền cho cô.

Biết có nói thêm cũng vô ích, tui thất vọng ra về, lòng buồn hiu hắt, bao nhiêu tài sản, vốn cũng như lời bấy lâu dồn vào số hàng hóa ấy, coi như bao công trình, mồ hôi, nước mắt của mình đều mua bèo cái bọn cướp cạn, tui thất thểu dắt xe đạp, đạp về nhà. Sáng Saigon hôm đó rực sáng, soi rõ con đường mênh mông trước mặt, mà sao tui thấy tui đi vào ngõ cụt, tương lai mịt mờ. Thành phần " Nguyễn quân, Nguyễn quyền " như tui muốn có cuộc sống lương thiện, cũng không thực hiện nổi, trong xã hội này. Buôn bán cũng cấm, xin một chân thợ ký quèn, cũng không ai dám nhận, với cái lý lịch " vợ Nguyễn " đen thui, như bản án " tử hình " treo trước ngực chờ ngày hành quyết, giết dần, giết mòn, đời tui. Họ chỉ muốn đuổi tui đi vùng " Kinh tế mới ", nơi vùng sâu, vùng xa, rừng thiêng nước độc.

- Trời ạ! Tui vốn "liều yếu đào tơ ", quen cầm bút, hơn cầm cuốc, bắt tui cuốc đất, thì được bao số cuốc trong ngày, hay mất công khiêng tui vô nhà thương khi tui bị xiủ!

Tui buông tiếng thở dài, đạp xe loanh quanh, vô hồn không định hướng. Tui chưa muốn về nhà, dù nhà gần đó, tui thần thờ, thần thờ đạp mãi, đạp mãi không biết đi đâu, về đâu! Cho đến lúc tui đâm sầm vào một người khi ngang qua đường, cả hai lăn cù. Tui mới trở về thực tại.

Tuần sau tui trở lại theo lời hứa hẹn của ông ta. Gã gặp tui cười giả lả,

- Vẫn chưa bán được. Cô à! Hẹn cô một tuần sau nữa nhé.

Về nhà tui nằm chờ sung rụng, và sự tiếp tế của ba tui. Thời gian dài lê thê, không biết làm gì hơn, ngoài lời hứa cuội của gã trưởng phòng thương nghiệp phường. Hết tuần này, gã lại hẹn tuần khác, bao người thu mua như tui, không còn thời gian theo đuổi, đành bỏ cuộc. Còn tui, rảnh mà, tui theo đuổi cho tới cùng. Một ngày tui trở lại, cũng nhận lời hứa cuội của gã, tui lại thất thểu ra về.

Hôm đó khi vừa ra tới cổng, tui bắt gặp cô gái ngang tầm tuổi tui bước vào, tui vội hỏi :

- Chào chị! Chị cũng bị tịch thu hàng hóa như tui hả?

Cô gái ngạc nhiên lắc đầu:

- Không! Tôi là công nhân viên, tôi sắp lập gia đình, nên cơ quan lập cho tôi một danh sách, cho phép tôi được mua một số đồ, gia dụng theo giá nhà nước.

Tôi tần ngần, một lát rồi lên tiếng.

- Chị có thể, cho tui được phép đọc danh sách chị cần mua những gì không ?

Biết mình tọc mạch, đường đột, quá bất lịch sự. Tui mới giải thích hoàn cảnh của mình cho cô gái hiểu. Cô gái vốn dân miền Nam hiểu ra, và dễ thông cảm với tui. Rồi tự động lấy trong túi xách một tấm giấy nhỏ, liệt kê

toàn bộ hàng cô được mua. Nào mừng, mềm, chần gối, ly, tách, chén, đĩa, muỗng nĩa, dao, kéo, nồi niêu...v...v... Tui mừng rơm nhắc cô gái.

- Chị vào hỏi những thứ chén, đĩa, ly tách cho mua là đồ kiểu hay đồ sành nhé. Họ tịch thu của tui, và bạn hàng khác toàn đồ kiểu đấy.

Cô gái gật đầu, bước vào phòng gặp gỡ trường phòng. Cô hỏi y chang những lời tui đã dặn. Gã ta ngã người dựa ra sau ghế cười hỉ hả:

- Nhà nước làm gì mà có đồ kiểu mà bán cho cô, chỉ đồ sành thôi.

Gã không ngờ, tui đang lấp ló ngoài cửa, vừa nghe gã nói xong. Tui bước ngay vào phòng, đứng trước mặt gã, nghiêm mặt nói:

- Ông thu đồ của tui, toàn đồ kiểu, nay có người mua, sao ông không bán trả tiền cho tui.

Biết gặp thứ dữ, mà tui cũng dữ thật. "Con giun xéo quá cũng quần thôi". Gã hạ giọng

- Thôi cô về đi, ngày mốt cô trở lại tôi trả tiền cho cô.

Để không bị gạt gẫm, hứa trắng, hứa cuội cũng như bao lần rồi quịt, tui yêu cầu gã viết giấy ghi đúng nội dung gã vừa nói ra. Để cho yên chuyện gã làm theo yêu cầu của tui. Và trước mặt gã, tui còn xin cô gái tên, tuổi, cùng địa chỉ nhà của cô nữa, nắm sẵn các chứng tích, tui mới an tâm ra về.

Đúng hai ngày sau tui trở lại, lần này thấy tui đến, gã không nói lời nào với tui, mà gọi nhân viên ra làm việc với tui. Tên nhân viên như đã chuẩn bị sẵn tự bao giờ, có lệnh hất mang tờ giấy toàn bộ ghi chú hàng, mà tui bị tịch thu, và cũng những từng món mà ghi bên cạnh, đưa cho tui đọc qua rồi trao cho gã trường phòng ký duyệt. Số tiền theo định giá của họ trả cho tui chỉ còn 150 đồng. Trong khi vốn của tui mua vào hơn 500 đồng, giá trị tiền tệ khi ấy lương bác sỹ 100 đồng, cán bộ, công nhân viên 65 đồng, và công nhân lao động chỉ 30 đồng.

Trời ạ! Ông trời thấu chăng, ai bóc lột ai. Trên thế gian này có chính sách quái gỡ nào, chỉ có bọn CS VN người mua có quyền định giá cho người bán à. Quyền hành nằm trong tay kẻ cướp. "Cướp đêm là giặc, cướp ngày là quan", rất đúng với trường hợp của tui. Không còn cách nào khác, tui đành ký nhận, dù gì có cũng hơn không. Tui cầm tiền ra về, sực nhớ còn 5 cái giỏ chứa hàng hóa của tui, giỏ nào cũng tốt, và giá trị. Tui lại trở vô gặp gã trường phòng nói:

- Ông thu mua ly, tách, chén, đĩa còn 5 cái giỏ chứa, xin ông trả lại cho tui.

Gã không trả lời trực tiếp với tui, quay vô trông, nói với vô :

- Anh em nào lấy 5 cái giỏ, trả cho cô đi.

Có tiếng hỏi với ra:

- Màu gì thưa anh.

Tôi vội đáp thay:

- 3 cái màu xanh dương, 2 cái màu đỏ.
- Không có cái nào màu đỏ hết đấy.

Bây giờ gã trường phòng mới nói với tui.

- Cô vào trong kho lấy 5 cái giỏ khác thay thế.

Được lệnh. Tui bước vào trong, mắt tôi hoa lên. Chao ôi. Cơ mang nào là giỏ không, nằm la liệt cả một góc phòng. Những cái giỏ này ấy, chắc chắn của những người bị tịch thu hàng hoá như tui, tội nghiệp dân tui, những kẻ "thấp cổ, bé họng" biết kêu ca vào đâu. Đồng tiền kiếm đã khó khăn, còn bị cướp ngày, cướp đêm, kêu trời sao thấu. Tui chọn 5 cái giỏ ưng ý, rồi bước ra ngoài, đưa cho gã trường phòng thấy, rồi lặng lẽ ra về. Tui khinh bỉ gã, ngoảnh mặt đi, không một lời chào gã. Tui làm bầm trong đầu, "*Đúng là những tên cướp cận đội lớp chánh quyền.*"

Cuối cùng không thể sống, và cũng không còn con đường sống chế độ cộng sản khắc nghiệt, man rợ trên chính quê hương mình, tui tìm đường ra đi. Nơi xứ người, quái quăm thay dù khác chủng tộc, màu da, giọng nói, với tấm lòng nhân hậu, và chánh sách nhân bản, họ mở rộng vòng tay đón nhận, và cứu mang tui, cho tui hít thở không khí "Tự do" và cuộc sống bình yên, sống đời tui muốn sống, thoải mái từ tư duy, đến tinh thần, và tui đã nhận nơi này là quê hương thứ hai của mình, với lòng tri ơn, vô bờ bến trong tui.